

ПРАВО ВЛАСНОСТІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Як уже повідомлялося в попередніх номерах журналу, 22—23 жовтня у Верховному Суді України відбулася міжнародна конференція «Право власності: європейський досвід та українські реалії». Пропонуємо до уваги читачів продовження публікації про цей захід*

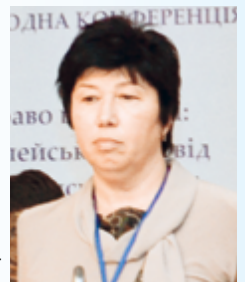
У виступах на конференції йшлося також про прикладні питання забезпечення ефективного захисту права власності, корпоративних, інших речових прав.

Так, у законодавстві, що регулює корпоративні правовідносини, і досі є прогалини та колізії, які призводять до його неоднакового тлумачення та застосування судами, зазначив заступник Голови Верховного Суду України, к.ю.н. **Валентин Барбара**. Корпоративним спорам належить одне із провідних місць у судовій практиці, адже вони стосуються діяльності господарських товариств, яку без перебільшення можна вважати універсальною і найбільш оптимальною у функціонуванні стабільного майнового обороту організаційно-правовою формою суб'єктів господарювання.

На прикладі справ, розглянутих Верховним Судом України, Валентин Барбара зауважив, що нині у спорах про корпоративні права найбільшу частку займають спори щодо визначення моменту набуття таких прав, і детально проаналізував теорію та застосування на практиці права власності на акції, співвідношення акції та частки, спадкування частки у статутному капіталі господарських товариств та ін.

Свою точку зору з приводу складних питань у спорах щодо права на частку у статутному капіталі господарського товариства виклала **Інна Спасибо-Фатеева**. Так, багато є таких випадків, коли особа набула частку у статутному капіталі, але не набула корпоративних прав; один з подружжя реалізував на це своє право, а другий — ні. Чимало проблем трапляється і в спадкуванні права на частку, наприклад, якщо людина його оформила не у своєму нотаріальному окрузі тощо.

Про особливості застосування ст. 365 ЦК України з урахуванням норм частин 4 і 5 ст. 71 СК України йшлося у виступі завідувача кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н. **Неллі Голубової**. Аналізуючи судову практику з цього питання, науковець підтримала правову позицію Верховного Суду України про те, що право власності співвласника на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників може бути припинено за умови, що така шкода не буде істотною, і саме ця обставина має бути визначальною при вирішенні такої категорії справ.

Складним питанням, що виникають у судів при вирішенні спорів щодо набуття права власності на новостворене нерухоме

* Закінчення. Початок матеріалу опубліковано в журналі за 2015 р. № 11. — С. 13—16.

майно та об'єкти незавершеного будівництва, їх поділ та відчуження, присвятила свій виступ суддя Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, член Вищої ради юстиції, к.ю.н.

Алла Олійник. Для правозастосовної практики, підкреслила вона, важливою є відповідь у законодавстві на

питання щодо моменту виникнення права на новостворене майно та його правовий режим від початку до завершення процесу його створення.

Ураховуючи значну кількість теоретичних і практичних розбіжностей, що виникають при тлумаченні і застосуванні ст. 331 ЦК України, Алла Олійник детально зупинилася на такому поширеному питанні, як визнання права власності на об'єкти незавершеного будівництва та їх поділ у спорах між подружжям. Так, для правильного вирішення спору суд має визначити, який саме об'єкт підлягає поділу та виходити із його правового режиму, та з'ясувати, чи є незавершене будівництво об'єктом цивільних правовідносин, чи є об'єкт незавершеного будівництва річчю (нерухомим майном).

У цивільному праві питання про право власності на незавершене будівництво розглядається у взаємозв'язку із правомірністю віднесення цього об'єкта до категорії нерухомості. Можна дійти висновку, що об'єкт незавершеного будівництва розглядається як річ (нерухомість), яка не введена в установленому порядку в експлуатацію. Водночас такий об'єкт, не введений в експлуатацію, і об'єкт незавершеного будівництва, введений в експлуатацію (йдеться про завершений будівництвом об'єкт, яким він стає з моменту підписання документа про його прийняття в експлуатацію), — це різні об'єкти нерухомого майна, що впливає на вирішення спору про їх поділ.

Проте якщо особа не набула права власності на самочинне будівництво, то така особа не може звертатися за захистом порушеного права, зазначила Алла Олійник.

Конвенція містить термін «обмеження права власності», Конституція України — «конфіскація», зазначив на початку свого виступу суддя Львівського окружного адміністративного суду, професор, д.ю.н.

Володимир Кравчук. І саме запровадження таких нових інститутів, як спеціальна конфіскація та визнання

активів необґрунтованими, які є видами саме конфіскації, на думку Володимира Кравчука, — найбільш істотне за останні роки у правовому регулюванні в галузі запобігання та боротьби з корупцією.

ЄСПЛ не розглядає конфіскацію майна як порушення Конвенції, якщо під час відповідного втручання було дотримано принципу законності, і воно не було свавільним. І навіть допускає конфіскацію майна без вироку суду щодо власності,

яка належить членам родини винного (незалежно від того, чи його було засуджено) та за наявності таких обставин, як: 1) відомості про незаконне походження майна; 2) неможливість пояснити походження майна; 3) тяжкість злочину; 4) встановлення факту про те, чи не є третя сторона фіктивним власником.

Слід враховувати, що відповідно до ст. 41 Конституції України конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом.

Отже, конфіскація (будь-які її види) передбачає такі необхідні умови:

1) закон як правову основу; 2) визначені законом випадки, коли конфіскація може бути застосована (підстави); 3) визначений законом обсяг конфіскації (склад майна); 4) визначений законом порядок конфіскації (процедура розгляду справи, коло суб'єктів, які можуть вимагати конфіскації, порядок виконання рішення); 5) судове рішення.

Запровадження правового інституту визнання активів необґрунтованими є одним з інструментів антикорупційної політики та боротьби з відмиванням (легалізацією) доходів, здобутих злочинним шляхом. Цей інститут відповідає міжнародному праву та застосовується в багатьох країнах. Водночас український його варіант потребує істотного доопрацювання, підсумував Володимир Кравчук.

Про особливості захисту права власності на тимчасово окупованій території України, на території проведення АТО та у зв'язку із її проведенням йшлося у виступі доцента кафедри цивільного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, к.ю.н. **Олега Первомайського.** Хто насправді є суб'єктами відповідальності, враховуючи, що постраждалими є і приватні особи, і держава Україна та український народ загалом? Як це трактується у міжнародному праві? Яким має бути оптимальний формат захисту права власності на окупованих територіях і територіях, де проводиться АТО? На переконання

Олега Первомайського, допомогти розв'язати ці непрості питання зможе, зокрема, міжнародний трибунал, модель створення якого мають підказати і країни-посередники.

В українському законодавстві, на відміну від міжнародного, немає концепцій і понять, пов'язаних із відповідальністю та імунітетом держави і державної власності, зазначила партнер ЮФ «Саєнко Харенко», к.ю.н. **Тетяна Сліпачук.** Вітчизняні теоретичні, практичні та правозастосовні розробки занадто застарілі, тому вони не дають можливості відстоювати державні інтереси

України в іноземних юрисдикціях.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «Право власності: європейський досвід та українські реалії»

1. Право власності має фундаментальний характер і захищається згідно з нормами національного законодавства з урахуванням принципів ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Перший протокол, Конвенція відповідно). Держави-учасниці Конвенції зобов'язані поважати право кожного на мирне володіння своїм майном та гарантувати його захист передусім на національному рівні. Зазначене положення в Україні закріплено на конституційному рівні у принципі непорушності права власності (ст. 41 Конституції України).

2. В умовах, коли право України у сфері регулювання відносин власності та забезпечення реальних гарантій їх захисту постійно зазнає змін, часом кардинальних, важливим є належне тлумачення і застосування правових норм, що регулюють право власності, та формування уніфікованої судової практики. Водночас на недосконалість, суперечливість законодавства, прогалини в ньому повинні оперативного реагувати як суб'єкти законодавчої ініціативи, так і законодавець з метою якісного усунення цих недоліків.

3. Більшість спорів, що виникають у сфері втручання держави у право власності фізичної чи юридичної особи, потенційно вимагають від українських судів застосування положень ст. 1 Першого протоколу. Тому для суддів і учасників судових процесів важливим є правильне розуміння критеріїв, які належить оцінювати на предмет відповідності втручання у право власності принципам, закладеним у ст. 1 Першого протоколу, а також обґрунтоване (адекватне, виважене, виправдане) застосування практики ЄСПЛ.

4. Право власності (на мирне володіння майном) не є абсолютним. За своєю правовою природою воно потребує регулювання з боку держави, може бути обмежено, а держава вправі вживати певних заходів і втручатися у право власності, у тому числі й позбавляти власності громадян. При цьому в таких діях держава повинна дотримуватися усталених принципів правомірного втручання, зокрема тих, що напрацьовані ЄСПЛ, через рішення якого відбувається розуміння змісту норм Конвенції, Першого протоколу, їх практичне застосування.

5. Практику ЄСПЛ українські суди застосовують згідно зі ст. 17 Закону України від 23 лютого 2006 р.

№ 3477-IV «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» як джерело права. Тому слід урахувати, що ЄСПЛ, розглядаючи справи за заявами про захист права на мирне володіння майном, напрацював загальновизначені стандарти захисту цього права, які зводяться до такого загального правила, а саме: вирішуючи питання про те, чи відбувається порушення ст. 1 Першого протоколу, треба визначити, чи є в позивача право власності на майно, що охоплюється змістом зазначеної ст. 1, чи мало місце втручання в мирне володіння майном та яким є характер такого втручання, чи відбулося позбавлення майна. При цьому варто звернути увагу, зокрема, на таке:

5.1. Конвенція у ст. 1 Першого протоколу практично в єдиному приписі, що стосується майна, об'єднує всі права фізичної або юридичної особи, які містять у собі майнову цінність. На відміну від традиційного розуміння інституту права власності, характерного як для України, так і загалом для держав континентальної системи права, ЄСПЛ тлумачить поняття «майно» (*possessions*) набагато ширше й у контексті ст. 1 Першого протоколу під майном розуміє не тільки «наявне майно» (*existing possessions*), але й різні інтереси економічного характеру (активи (*assets*));

5.2. Крім рухомого та нерухомого майна захисту відповідно до ст. 1 Першого протоколу підлягають, зокрема, акції (і не лише в частині їх вартості, а й у частині прав щодо контролю над підприємством, які вони надають власнику), патенти, ліцензії, професійна клієнтура («добре ім'я»), матеріальна компенсація, присуджена судовим рішенням, право на пенсію тощо;

5.3. ЄСПЛ виходить із того, що положення ст. 1 Першого протоколу містить такі три правила: а) перше має загальний характер і проголошує принцип мирного володіння майном; б) друге стосується позбавлення майна і визначає певні умови для визнання втручання у право на мирне володіння майном правомірним; в) третє визнає за державами право контролювати використання майна за наявності певних умов для цього. Зазначені правила не застосовуються окремо, вони мають тлумачитися у світлі загального принципу першого правила, але друге та третє правила стосуються трьох найважливіших суверенних повноважень держави: права вилучати власність у суспільних інтересах, регулювати

використання власності та встановлювати систему оподаткування;

5.4. У практиці ЄСПЛ напрацьовано три головні критерії, які слід оцінювати на предмет відповідності втручання у право особи на мирне володіння своїм майном принципу правомірного втручання, сумісного з гарантіями ст. 1 Першого протоколу, а саме: а) чи є втручання законним; б) чи переслідує воно «суспільний інтерес» (*public interest, general interest, general interest of the community*); в) чи є такий захід (втручання у право на мирне володіння майном) пропорційним визначеним цілям (*must be a reasonable relationship of proportionality between the means employed and the aims pursued*). ЄСПЛ констатує порушення державою ст. 1 Першого протоколу, якщо хоча б одного критерію не буде дотримано;

5.5. Втручання держави у право особи на мирне володіння своїм майном повинно здійснюватися на підставі закону, під яким розуміється нормативно-правовий акт, що має бути доступним для заінтересованих осіб, чітким та передбачуваним у питаннях застосування та наслідків дії його норм (*quality of the law is requiring that it be accessible to the persons concerned, precise and foreseeable in its application*). Тлумачення та застосування національного законодавства є прерогативою національних органів, але спосіб, у який це тлумачення і застосування відбувається, повинен призводити до наслідків, сумісних з принципами Конвенції з точки зору їх тлумачення у світлі практики ЄСПЛ;

5.6. Втручання держави у право особи на мирне володіння своїм майном є виправданим, якщо воно здійснюється з метою задоволення «суспільного інтересу», при визначенні якого ЄСПЛ надає державам право користуватися «значною свободою (полем) розсуду» (*national authorities enjoy a certain margin of appreciation*) з огляду на те, що національні органи влади краще знають потреби власного суспільства і знаходяться в кращому становищі, ніж міжнародний суддя, для оцінки того, що становить «суспільний інтерес». Це поняття має широке значення, втручання держави у право на мирне володіння майном може бути виправдане за наявності об'єктивної необхідності у формі публічного, загального інтересу (*public, general interest*), який може включати інтерес держави, окремих регіонів, громад чи сфер людської діяльності;

5.7. Втручання держави у право особи на мирне володіння своїм майном повинно здійснюватися з дотриманням принципу пропорційності (*principle of proportionality*), тобто справедливої рівноваги (балансу) (*fair balance*) між інтересами держави (суспільства), пов'язаними з втручанням, та інтересами особи, яка так чи інакше страждає від

втручання. «Справедлива рівновага» не означає обов'язкового досягнення соціальної справедливості в кожній конкретній справі, а передбачає наявність розумного співвідношення (обґрунтованої пропорційності) між метою, яку передбачається досягнути, та засобами, які використовуються. Необхідний баланс не буде дотримано, якщо особа несе «індивідуальний і надмірний тягар» (*individual and excessive burden*);

5.8. Принцип пропорційності (*principle of proportionality*), закріплений як загальний принцип у Договорі про заснування ЄС, вимагає співрозмірного обмеження прав і свобод людини для досягнення публічних цілей. Відповідно до зазначеного принципу органи влади, зокрема, не можуть покладати на громадян зобов'язання, що перевищують межі необхідності, які випливають із публічного інтересу, для досягнення цілей, які прагнуть досягнути за допомогою застосовуваної міри (або дій владних органів);

5.9. Принцип пропорційності пов'язаний із принципом верховенства права, а саме: принцип верховенства права є фундаментом, на якому базується принцип пропорційності, натомість принцип пропорційності є умовою реалізації принципу верховенства права і водночас його необхідним наслідком. Судова практика ЄСПЛ розглядає принцип пропорційності як невід'ємну складову та інструмент верховенства права, зокрема й у питаннях захисту права власності;

5.10. Дотримання принципу пропорційності передбачає, що втручання у право власності, навіть якщо воно здійснюється згідно з національним законодавством і в інтересах суспільства, буде розглядатися як порушення ст. 1 Першого протоколу, якщо не було дотримано розумної пропорційності між втручанням у право особи та інтересами суспільства. Ужиті державою заходи мають бути ефективними з точки зору розв'язання проблеми суспільства і водночас пропорційними щодо прав приватних осіб. Оцінюючи пропорційність, слід визначити, чи можливо досягти легітимної мети за допомогою заходів, які були б менш обтяжливими для прав і свобод заінтересованої особи, оскільки обмеження не повинні бути надмірними або такими, що є більшими, ніж необхідно для реалізації поставленої мети;

5.11. При втручанні у право на мирне володіння майном відповідно до принципу пропорційності важливим є вирішення питання про надання справедливої та обґрунтованої компенсації. При цьому ЄСПЛ вважає, що немає універсальних правил визначення розміру компенсації й таке питання повинно розглядатися в кожному конкретному випадку з урахуванням усіх фактичних обставин. Компенсація

має бути розумно пов'язаною з вартістю втраченого майна, але не обов'язково має відповідати його ринковій вартості.

6. Рішення ЄСПЛ мають бути застосовані українськими судами обов'язково, але таке застосування повинно бути обґрунтованим: адекватним, виваженим, виправданим. Водночас залишається проблемою необґрунтоване, формальне, а не змістове застосування практики ЄСПЛ, зокрема, коли рішення ЄСПЛ суд зазначає в рішенні, цитує окремі його пункти, але насправді вириває з контексту рішення деякі висновки ЄСПЛ та зводить їх до абсолюту. Про це свідчить застосування рішень ЄСПЛ у таких справах, як «Стретч проти Сполученого Королівства» (у спорах, що стосуються повернення майна (у тому числі земельних ділянок) у державну або комунальну власність) та «Ісмаїлов проти Російської Федерації» (у спорах, що стосуються конфіскації майна як адміністративного стягнення за порушення митних правил).

7. Практика ЄСПЛ повинна застосовуватися національними судами як особливе джерело права з урахуванням того, що рішення ЄСПЛ за своєю правовою природою не містять однозначних, жорстких, безальтернативних правил. Навпаки, вони у своїй основі — це висновок, який міститься в їх мотивувальній частині, набір обов'язкових і необов'язкових тверджень, а тому рішення ЄСПЛ не слід розглядати як безумовний прецедент.

8. У більшості рішень ЄСПЛ вказує на критерії та обставини, які мають бути оцінені, та пропонує способи їх оцінки, проте кінцевий результат вирішення спору (задовольнити позов чи відмовити в його задоволенні) належить до сфери розсуду національного суду. У разі застосування рішень ЄСПЛ національним судом при розгляді спору власне результат вирішення справи ЄСПЛ, певні цитати з його рішення, окремі висновки ЄСПЛ у конкретній справі, вирвані з контексту та відірвані від її обставин, не повинні бути формальним приводом для того, щоб національні суди вирішували всі подібні спори з аналогічним результатом та звільнялися від обов'язку провести власну оцінку обставин і фактів у тих справах, які розглядають безпосередньо.

9. ЄСПЛ у рішеннях у справах «Стретч проти Сполученого Королівства» та «Ісмаїлов проти Російської Федерації» наголошує на одному з обов'язкових критеріїв правомірності втручання у право мирного володіння майном — його пропорційності, справедливій рівновазі між суспільним та приватним інтересами. Складові цього критерію не є універсальними (абсолютними), оскільки немає чіткого, виключного перелі-

ку обставин, установлення яких беззаперечно свідчить про додержання чи порушення цієї справедливої рівноваги.

10. Пропорційність є оціночною категорією і повинна встановлюватися щодо конкретного суб'єкта в кожній окремій справі на підставі тих обставин і фактів, що встановлені судом безпосередньо. Підґрунтям для висновку про додержання балансу інтересів, якщо втручання у право особи на мирне володіння майном має місце, повинен бути результат вивчення спірної ситуації, а не загальні приписи чи цитати, вирвані з контексту рішення ЄСПЛ.

11. Втручання держави у право особи на мирне володіння майном не може вважатися виправданим, якщо порушення закону має суто формальний характер. Разом з тим рішення ЄСПЛ у справі «Стретч проти Сполученого Королівства» в жодному разі не є достатньою перешкодою для витребування в особи незаконно й недобросовісно відчуженого майна. Так само рішення ЄСПЛ у справі «Ісмаїлов проти Російської Федерації» не свідчить про те, що в Україні порушники митних правил повинні звільнитися від додаткового адміністративного стягнення (конфіскації) за нормою національного закону (наприклад, ст. 471 МК України), яка не суперечить Конвенції та визнається ЄСПЛ допустимою частиною регуляторного механізму держави, що відповідає загальним інтересам суспільства.

12. Розумними очікуваннями особи вважаються легітимні (або законні) і виправдані очікування набути майно або майнове право, яке відповідно до практики ЄСПЛ підлягає правовій охороні як майно. Поняття «законні очікування» (*legitimate expectations*) слід розглядати як елементи верховенства права та «юридичної визначеності» (*legal certainty*). Практика Суду ЄС і ЄСПЛ розглядає законні очікування як елемент правової визначеності в умовах відсутності єдиної теорії легітимних (законних) очікувань, придатних для всіх національних правопорядків.

Автономне поняття «законні очікування» не може протиставлятися положенням ч. 2 ст. 19 Конституції України про пріоритетність забезпечення правового порядку. Практикою ЄСПЛ і міжнародних арбітражів визнається, що принцип обґрунтованого очікування не може заперечувати право держав змінювати своє законодавство. Відповідно до ч. 2 ст. 328 ЦК України право власності вважається набути правомірно, якщо інше прямо не впливає із закону або незаконність набуття права власності не встановлена судом. Якщо судом встановлено незаконність набуття права власності, то відсутні підстави для застосування концепції «легітимних очікувань» або надання їй переваги

порівняно з нормами ст. 19 Конституції України та ЦК України про набуття права власності.

13. Складовою механізмом захисту права особи на мирне володіння своїм майном, гарантованого ст. 1 Першого протоколу, є превентивні способи захисту права власності. Згідно зі ст. 15 ЦК України суб'єктивне право має бути захищено в разі його порушення, невизнання або оспорювання. Превентивний захист права власності допускається в разі існування загрози порушення права, яка повинна мати реальний характер і бути доведена в кожному конкретному випадку.

14. Згідно з практикою ЄСПЛ корпоративні права в їх широкому розумінні належать до економічних активів і можуть розглядатися як майно в розумінні ст. 1 Першого протоколу.

15. Права власника акцій, а саме право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у виді дивідендів та частини майна акціонерного товариства в разі його ліквідації, а також право на участь в управлінні акціонерним товариством у випадках, передбачених статутом і законом, є корпоративними, а спори щодо цих прав відповідно до ст. 12 ГПК України підвідомчі господарським судам України. Вирішуючи корпоративні спори, які займають одне з провідних місць у судовій практиці, господарські суди мають керуватися прийнятими вищими судовими інстанціями постановами, рекомендаціями та узагальненнями судової практики, адже законодавство, що регулює корпоративні правовідносини, і дотепер містить прогалини й колізії.

16. Суди не є органом законодавчої влади і не можуть перебирати на себе функції законотворця, а тому в контексті розгляду проблемних аспектів переходу корпоративних прав, що впливають із права власності на акції (частки) товариств, на законодавчому рівні слід урегулювати питання щодо визначення кількості голосів для повноважності загальних зборів учасників товариства та результатів голосування у разі, якщо впродовж першого року із дня державної реєстрації товариства учасник не виконав свого обов'язку стосовно формування статутного капіталу, а загальні збори не прийняли передбачених ч. 2 ст. 52 Закону України від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII «Про господарські товариства» рішень, а також при вирішенні питання про вступ спадкоємця або правонаступника до товариства. Водночас слід установити строк для надання учасниками товариства з обмеженою відповідальністю згоди на вступ спадкоємців до товариства в разі, якщо необхідність такої згоди передбачено статутом. Також із метою врегулю-

вання питань переходу частки товариства, яке здійснює діяльність у галузі, стратегічно важливій для безпеки держави, у власність іноземним інвесторам слід на рівні закону визначити поняття «стратегічна галузь для економіки і безпеки держави», а також перелік підприємств цієї галузі.

17. Економічними активами, майном у розумінні ст. 1 Першого протоколу можна вважати об'єкт незавершеного будівництва. З огляду на те, що поняття «об'єкт незавершеного будівництва» у вітчизняному законодавстві трактується неоднозначно, в судовій практиці спостерігаються труднощі щодо співвідношення понять «новостворене нерухоме майно» та «об'єкт незавершеного будівництва». Правильне вирішення спорів, що стосуються таких об'єктів, залежить від особливостей їх правового режиму. Зокрема, за змістом ст. 331 ЦК України об'єкт незавершеного будівництва характеризується як нерухоме майно в процесі його створення, тому його можна розглядати як річ з особливими характеристиками. Водночас визнання в судовому порядку права власності на неприйнятий в експлуатацію об'єкт незавершеного будівництва як на нерухоме майно нормами ЦК України чи іншими нормативними актами не передбачено.

18. З урахуванням правил ЄСПЛ щодо застосування ст. 1 Першого протоколу та згідно із засадами українського цивільного законодавства припинення права власності особи на майно допустиме тільки з підстав, чітко визначених законом. Відповідні підстави передбачено, зокрема, у ст. 365 ЦК України, згідно з якою припинення судом права власності особи на частку в спільному майні допустиме за умови доведення наявності хоча б однієї (будь-якої) підстави, передбаченої пунктами 1—4 ч. 1 ст. 365 ЦК України.

Отже, в сучасних умовах, коли вітчизняне законодавство у сфері регулювання відносин власності не можна вважати цілком досконалим, важливу роль у забезпеченні гарантій захисту права власності виконують суди та уніфікована судово-практика. Тлумачення і, як наслідок, застосування судами України національних правових норм у цій сфері повинно відповідати принципам мирного володіння майном, закладеним у ст. 1 Першого протоколу, та органічно поєднуватися з обґрунтованим (адекватним, виваженим, виправданим) застосуванням відповідних рішень ЄСПЛ для того, щоб спосіб тлумачення та застосування судом вітчизняного законодавства призводив до наслідків вирішення спору, сумісних із принципами Конвенції.